

Valné zhromaždenie

Distr. VŠEOB.

20. december 1993

ORIGINAL:
ANGLIČTINA

A/RES/48/134
85. plenárne zasadnutie

20. december 1993

48/134. Národné inštitúcie na podporu a ochranu ľudských práv

Valné zhromaždenie,

odvolávajúc sa na relevantné rezolúcie o národných inštitúciách na ochranu a podporu dodržiavania ľudských práv, najmä svoju rezolúciu 41/129 zo 4. decembra 1986 a rezolúciu 46/124 zo 17. decembra 1991 a rezolúcie Komisie pre ľudské práva 1987/40 z 10. marca 1987, 1988/72 z 10. marca 1988, 1989/52 zo 7. marca 1989, 1990/73 zo 7. marca 1990, 1991/27 z 5. marca 1991 a 1992/54 z 3. marca 1992, ako aj s prihliadnutím na rezolúciu Komisie 1993/55 z 9. marca 1993,

zdôrazňujúc význam Všeobecnej deklarácie ľudských práv, medzinárodných dohovorov o ľudských právach a ďalších medzinárodných nástrojov na podporu a presadzovanie dodržiavania ľudských práv a základných slobôd,

opätovne potvrdzujúc, že je potrebné prioritne sa zamerať na vytvorenie primeraných podmienok na národnej úrovni, vďaka ktorým bude možné účinne implementovať medzinárodné štandardy v oblasti dodržiavania ľudských práv,

súc presvedčení, že významná úloha, ktorú zohrávajú inštitúcie na národnej úrovni môže zásadne prispieť k podpore a ochrane ľudských práv a základných slobôd a v rozvíjaní a prehľbovaní povedomia verejnosti o týchto právach a slobodách,

uvedomujúc si, že Organizácia spojených národov môže zohrávať úlohu katalyzátora pomoci pri rozvíjaní národných inštitúcií prostredníctvom svojho pôsobenia ako miesta na výmenu informácií a skúseností,

nezabúdajúc v tomto kontexte na usmernenia o štruktúre a fungovaní národných a miestnych inštitúcií zameraných na podporu a ochranu ľudských práv, prijatých Valným zhromaždením v jeho rezolúcii 33/46 zo 14. decembra 1978,

vítajúc rastúci celosvetový záujem o tvorbu a posilňovanie národných inštitúcií vyjadrený počas Regionálneho stretnutia Svetovej konferencie o ľudských právach pre Afriku, ktoré sa konalo 2. - 6. novembra 1992 v Tunise, Regionálneho stretnutia pre Latinskú Ameriku a Karibik, 18.- 22. januára 1993 v San José, Regionálneho stretnutia pre Áziu, 29. marca-2. apríla 1993 v Bangkoku, Workšopu Spoločenstva národov o národných inštitúciách pre ľudské práva, 30. septembra - 2. októbra v Ottawe a Workšopu pre Áziu a Tichomorie o otázkach ľudských práv, 26. - 28. januára 1993 v Jakarte, vyjadrený aj v rozhodnutiach o vytvorení národných inštitúcií na podporu a ochranu ľudských práv oznámených v nedávnej dobe členskými štátmi,

nezabúdajúc na Viedenskú deklaráciu a Akčný program, v ktorom Svetová konferencia o ľudských právach opätovne potvrdila významnú a konštruktívnu úlohu, ktorú národné inštitúcie zohrávajú v presadzovaní a ochrane ľudských práv, najmä ich poradenské kapacity vo vzťahu k príslušným orgánom, ich úlohu v náprave porušovania ľudských práv, šírenia informácií o ľudských právach a vo vzdelávaní a výchove k ľudským právam,

berúc na vedomie rozmanitosť prístupov využívaných na svete na podporu a ochranu ľudských práv na národnej úrovni, zdôrazňujúc všeobecnosť, neoddeliteľnosť a vzájomnú závislosť všetkých ľudských práv, a zároveň zdôrazňujúc a uznávajúc hodnotu takýchto prístupov pre podporu všeobecného dodržiavania ľudských práv a základných slobôd,

1. s uspokojením berie na vedomie aktualizovanú správu generálneho tajomníka vypracovanú v súlade s rezolúciou Valného zhromaždenia 46/124 zo 17. decembra 1991,
2. opätovne potvrdzuje význam vytvárania efektívnych národných inštitúcií, v súlade s vnútroštátnou legislatívou, na podporu a ochranu ľudských práv, ako aj zabezpečenia plurality ich členstva a ich nezávislosti,
3. povzbudzuje členské štáty, aby zakladali alebo tam, kde už existujú, posilňovali národné inštitúcie na podporu a ochranu ľudských práv a začlenili tieto prvky do národných plánov rozvoja,
4. povzbudzuje národné inštitúcie na podporu a ochranu ľudských práv založené v členských štátoch, aby predchádzali a bojovali proti porušovaniu ľudských práv ako sú uvedené vo Viedenskej deklarácii a Akčnom programe a príslušných medzinárodných dokumentoch,
5. žiada Stredisko pre ľudské práva Sekretariátu, aby pokračovalo vo svojom úsilí zameranom na zlepšovanie spolupráce medzi Organizáciou spojených národov a národnými inštitúciami, najmä v oblasti poradenských služieb a technickej pomoci, informovania a vzdelávania, vrátane v rámci Svetovej informačnej kampane o ľudských právach,
6. tiež žiada Stredisko pre ľudské práva, aby na žiadosť členských štátov založilo Strediská OSN pre dokumentáciu a školenie v oblasti ľudských práv na základe etablovaných postupov pre používanie dostupných zdrojov v rámci Dobrovoľného fondu OSN pre poradenské služby a technickú pomoc v oblasti ľudských práv,

7. žiada generálneho tajomníka, aby priaznivo odpovedal na žiadosti členských štátov o pomoc pri zakladaní a posilňovaní národných inštitúcií na podporu a ochranu ľudských práv ako súčasť programu poradenských služieb a technickej pomoci v oblasti ľudských práv ako aj národných stredísk pre dokumentáciu a školenie v oblasti ľudských práv,
8. povzbudzuje všetky členské štáty, aby prijali primerané kroky na podporu výmeny informácií a skúseností súvisiacich so zakladaním a efektívnou činnosťou takýchto národných inštitúcií,
9. potvrdzuje úlohu národných inštitúcií ako agentúr pre šírenie materiálov o ľudských právach a ďalšie informačné aktivity so zameraním na širokú verejnosť, pripravených alebo zorganizovaných pod záštitou Organizácie spojených národov,
10. víta zorganizovanie nadväzujúceho stretnutia v Tunise v decembri 1993, ktoré sa uskutočnilo pod záštitou Strediska pre ľudské práva s cieľom predovšetkým preskúmať spôsoby a prostriedky na podporu technickej pomoci pre spoluprácu a posilňovanie národných inštitúcií a pokračovať v skúmaní všetkých otázok súvisiacich s problematikou národných inštitúcií,
11. víta tiež Zásady týkajúce sa štatútu národných inštitúcií, pripojené k tejto rezolúcii,
12. povzbudzuje zakladanie a posilňovanie národných inštitúcií so zreteľom na uvedené Zásady a uznáva právo každého členského štátu na výber rámca, ktorý bude najlepšie vyhovovať jeho konkrétnym potrebám na národnej úrovni,
13. žiada generálneho tajomníka o predloženie správy o vykonávaní tejto rezolúcie Valnému zhromaždeniu na jeho 55. zasadnutí.

PRÍLOHA

Zásady týkajúce sa štatútu národných inštitúcií

Kompetencie a povinnosti

1. Národnej inštitúcii bude zverená kompetencia podporovať a chrániť ľudské práva.
2. Národným inštitúciám treba poskytnúť čo najširší možný mandát, ktorý bude jasne vymedzený v zakladajúcich a právnych dokumentoch špecifikujúcich zloženie inštitúcie a oblasť jej kompetencií.
3. Národné inštitúcie budú mať, okrem iných, nasledujúce povinnosti:
  - a) predkladať vláde, parlamentu a iným príslušným orgánom, ako poradenské stanovisko, buď na žiadosť dotknutých orgánov alebo prostredníctvom uplatnenia svojich právomocí, na vypočutie vecí bez potreby vyššieho odporúčania, stanoviská, odporúčania, návrhy a správy o akýchkoľvek záležitostiach týkajúcich sa podpory a ochrany ľudských práv, pričom národná inštitúcia sa môže rozhodnúť ich uverejniť a tieto stanoviská, odporúčania, návrhy a správy, ako aj akékoľvek výsady národnej inštitúcie musia súvisieť s nasledujúcimi oblasťami:
    - i. akékoľvek legislatívne alebo správne ustanovenia, ako aj ustanovenia súvisiace so súdnymi organizáciami, ktorých účelom je chrániť alebo rozširovať ochranu ľudských práv; v tejto súvislosti národná inštitúcia preskúma platné legislatívne a správne ustanovenia, zákony a návrhy, a vysloví také odporúčanie, aké považuje za primerané na zabezpečenie súladu týchto ustanovení so základnými princípmi ľudských práv a, v prípade potreby, odporučí úpravu nového právneho predpisu, novelizáciu platnej legislatívy alebo správnych opatrení,

- ii. akákoľvek situácia, v ktorej prišlo k porušeniu ľudských práv a v ktorej sa inštitúcia rozhodne konať,
  - iii. príprava správ o situácii v danom členskom štáte v dodržiavaní ľudských práv všeobecne alebo o konkrétnych otázkach,
  - iv. upriamenie pozornosti vlády na situácie, v ktorých na ktoromkoľvek mieste v štáte prišlo k porušeniu ľudských práv a predloženie návrhu na iniciatívy zamerané na skončenie takýchto situácií, v prípade potreby aj vyjadrenie stanoviska k pozícii a reakciám vlády,
- b) podporovať a zabezpečiť harmonizáciu národných legislatívnych predpisov a praxe s medzinárodnými ľudskoprávnymi dohodami, ktorých je štát zmluvnou stranou, ako aj ich účinné vykonávanie,
  - c) povzbudzovať ratifikovanie vyššie uvedených dohôd alebo pristúpenie k nim a zabezpečiť ich vykonávanie,
  - d) prispievať k príprave správ, ktoré sú štáty povinné predkladať orgánom a výborom Organizácie spojených národov a regionálnym inštitúciám v súlade s ich povinnosťami vyplývajúcimi z dohôd a tam, kde je to potrebné, vyjadrovať svoje stanoviská, rešpektujúc vždy ich nezávislosť,
  - e) spolupracovať s Organizáciou spojených národov a akýmkoľvek inými organizáciami patriacimi do systému OSN, regionálnymi inštitúciami a národnými inštitúciami ďalších krajín s kompetenciami v oblastiach podpory a ochrany ľudských práv,
  - f) pomáhať pri formulovaní programov zameraných na vzdelávanie, výskum a výskum v oblasti ľudských práv a zapájať sa do ich realizácie na školách, univerzitách a v odborných kruhoch,
  - g) propagovať ľudské práva a úsilie zamerané na boj proti všetkým formám diskriminácie, najmä rasovej diskriminácie, prostredníctvom zvyšovania povedomia verejnosti, najmä informovaním, výchovou a využívaním masovokomunikačných prostriedkov každého druhu.

Zloženie a záruka nezávislosti a plurality

1. Zloženie národných inštitúcií a menovanie ich členov, či už prostredníctvom volieb alebo iným spôsobom, musí rešpektovať postup, ktorý bude ponúkať všetky nevyhnutné záruky zabezpečenia pluralitného zastúpenia sociálnych síl (občianskej spoločnosti) zapojených do podpory a ochrany ľudských práv, najmä prostredníctvom právomocí, ktoré umožnia nadviazať účinnú spoluprácu (alebo vďaka ich prítomnosti) so zástupcami:
  - a) mimovládnych organizácií zameraných na podporu ľudských práv a boj proti rasovej diskriminácii, odborových zväzov, príslušných spoločenských a odborných organizácií napr. združení právnikov, lekárov, novinárov a popredných vedcov,
  - b) trendov filozofických alebo náboženských prúdov,
  - c) univerzít a kvalifikovaných expertov,
  - d) parlamentu,
  - e) ministerstiev (ak sú zastúpené, ich zástupcovia by sa mali zúčastňovať len v poradenskej pozícii).
2. Národné inštitúcie musia mať infraštruktúru umožňujúcu nerušený výkon ich činnosti, predovšetkým musia mať k dispozícii primerané finančné zdroje. Účelom tohto financovania by malo byť umožniť inštitúcii, aby mala vlastných zamestnancov a priestory, aby mohla pôsobiť nezávisle od vlády a nepodliehala finančnej kontrole, ktorá by mohla negatívne ovplyvniť jej nezávislosť.
3. Stabilitu mandátu členov národnej inštitúcie, bez ktorej neexistuje skutočná nezávislosť, by mal zaručovať zákon, ktorý by upravoval spôsob ich menovania a dĺžku trvania mandátu. Tento mandát by mal

byť obnoviteľný, pod podmienkou, že bude zabezpečená pluralita členstva v inštitúcii.

Metódy fungovania

V rámci svojho pôsobenia národná inštitúcia:

- a) slobodne zvažuje všetky otázky súvisiace s návrhom jej členov alebo akéhokoľvek iného predkladateľa spadajúce do jej kompetencie, bez ohľadu na to, či ich predkladá vláda alebo ich inštitúcia prijala bez odporúčania vyššieho orgánu,
- b) vypočuje akéhokoľvek osoby a získa informácie a dokumenty potrebné na vyhodnotenie situácie spadajúcej do jej kompetencie,
- c) adresuje verejné stanoviská priamo alebo cez tlačový orgán, najmä s cieľom uverejňovať svoje stanoviská a odporúčania,
- d) pravidelne sa stretáva a kedykoľvek je to potrebné, zasadá za prítomnosti všetkých svojich riadne zvolaných členov,
- e) podľa potreby ustanovuje pracovné skupiny vytvorené z jej členov a vytvára regionálne sekcie, ktoré jej asistujú v plnení jej funkcií,
- f) konzultuje s ďalšími orgánmi, či už jurisdikčnými alebo inými, zodpovednými za podporu a ochranu ľudských práv (najmä ombudsmanom, mediátormi a podobnými inštitúciami),
- g) s ohľadom na zásadnú úlohu, ktorú zohrávajú mimovládne organizácie v rozširovaní pôsobenia národných inštitúcií, rozvíja vzťahy s mimovládnymi organizáciami zameranými na podporu a ochranu ľudských práv, hospodársky rozvoj, boj proti rasizmu, ochranu konkrétnych zraniteľných skupín (najmä detí, migrujúcich pracovníkov, utečencov, telesne a duševne postihnuté osoby) alebo na iné špecializované oblasti.

Doplňkové zásady týkajúce sa štatútu komisií s kvázi jurisdikčnou kompetenciou

Národné inštitúcie môžu mať oprávnenie vypočuť a zvažovať sťažnosti a petície týkajúce sa individuálnych situácií. Veci môžu predkladať jednotlivci, ich zástupcovia, tretie strany, mimovládne organizácie, združenia odborových zväzov alebo akéhokoľvek iné reprezentatívne organizácie. Za takýto okolností a bez toho, aby boli dotknuté zásady uvedené vyššie týkajúce sa ďalších právomocí komisií, budú funkcie zverené komisiám založené na nasledujúcich zásadách:

- a) snaha o priateľské urovnanie cez zmierovacie postupy alebo v medziach predpísaných zákonom alebo, kde to bude potrebné, na základe dôvernosti,
- b) informovanie strany, ktorá predložila petíciu, o jej právach, najmä o dostupných nápravných prostriedkoch a poskytovaní podpory v prístupe k týmto prostriedkom,
- c) vypočutie sťažností alebo petícií alebo ich odovzdanie iným kompetentným orgánom v medziach stanovených zákonom,
- d) vydávanie odporúčaní kompetentným orgánom, najmä prostredníctvom návrhov novelizácií alebo reforiem zákonov, predpisov a správnych postupov, predovšetkým vtedy, ak spôsobili problémy, s ktorými sa museli vyrovnávať osoby predkladajúce petície za účelom naplnenia svojich práv.